

anlaşılmaktadır. Çokgen gövdeli iki sü-tunçesi bulunan kapı nişi on bir, iki ya-nında yer alan hücreler ise beşer sıra mukarnasıdır. Bugün tavanla örtülü olan harimin ana eksen üzerinde iki kubbeli, tamamen yıkılmış bulunan yan kanatla-rın da daire tonozlu oldukları yine mev-cut izlerden anlaşılmaktadır. Duvarlar üç sıra tuğla, bir sıra moloz taşla örül-müştür.

BİBLİYOGRAFYA :

A. Gabriel, *Une capitale turque: Brousse*, Paris 1958, s. 137-139; Ayverdi, *Osmanlı Mi-mârîsi I*, s. 385-387; Kâzım Baykal, *Bursa ve Anıtları*, İstanbul 1982, s. 79-80; *Türkiyede Vakıf Abideler ve Eski Eserler*, Ankara 1983, III, 15-17.

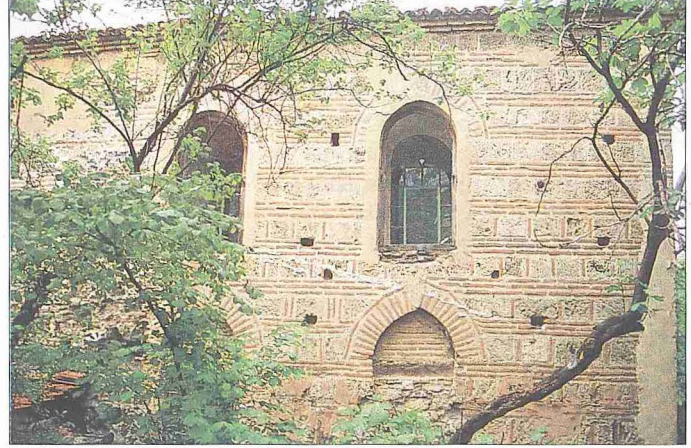
ÖZKAN ERTUĞRUL

ALİ PAŞA CAMİİ

Kütahya'da
muhtemelen XVIII. yüzyıla ait
bir cami.

Halk arasında Alo Paşa Camii adıyla da anılan ve Gazikemal (Şehreküstü) ma-hallesinde bulunan cami, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın yayımladığı, fakat bugün mevcut olmayan kitâbesine göre 1211

Ali Paşa Camii - Kütahya

Ali Paşa
Camii'nin
yan cephesinden
bir detay -
Bursa

(1796-97) yılında, Anadolu Valisi Seyyid Süleyman Ağa oğlu Ali Paşa tarafından "müceddeden cuma ve diğer namazla-rın kılınması için" yaptırılmıştır. Kitâbe-deki bu ifadeden, yerinde daha eski bir caminin veya muhtemelen cuma nama-zı kılınmayan bir mahalle mescidinin bu-lunduğu anlaşılmakta ise de kaynaklar-da bu eski yapı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır. Vakfiyesine ve kaynaklara göre bitişliğinde bulun-ması gereken kiremit örtülü medrese ile sıbyan mektebi ve şadırvan da halen mevcut değildir.

Kâgir, ahşap çatılı ve kiremit örtülü olan bugünkü cami, külliye'nin XIX. yüz-yılın sonlarında geçirdiği büyük bir yan-gından sonra, 1897 yılında mütevellisi Hacı Ömer Efendi tarafından eski biç-i-mine sadık kalınarak uzunlamasına dik-dörtgen olup minaresi batı duvarına bi-tişiktir; güneyine de sonradan dar ve uzun bir Kur'an kursu binası eklenmiş-tir. Giriş cadde üzerindedir ve küçük bir kubbesi bulunmaktadır. İç mekânın ku-zeyini ahşap direkler üzerine oturtulan mahfil kaplar; direklerin arasında zem-in hafifçe yükseltilmiştir. Güney du-varı çini kaplıdır ve mihrap nişininkiler kandil motifli aynı cins, diğerleri ise ka-rışık motifli toplama çinilerdir. Tavan ve minberde bulunan kalem işi buket mo-tifleri, aydınlık bir mekâna sahip olan bol pencereli camiye canlılık vermektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s. 26; Hamza Güner, *Kütahya Camileri*, Kütahya 1964, s. 43; Ara Altun, "Kütahya'nın Türk Devri Mimarisi", *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan: Kütahya*, İstanbul 1981-82, s. 171-700.

ARA ALTUN

ALİ PAŞA CAMİİ

XVI. yüzyılda Macaristan'ın
Sigetvar (Szigétvar) şehrinde
inşa edilen cami.

Şehrin en büyük ve kurşun kaplı kub-beli camii olan Ali Paşa Camii, 1689'da Leandro Anguissola tarafından çizilen Sigetvar'ın planında şehrin tam ortasında aslı şekli ile işaretlenmiştir.

Evliya Çelebi'nin naklettiği kitâbesine göre bu cami 997 yılında Ali Paşa tara-fından veya onun adına yaptırılmıştır. Caminin bânisi Ali Paşa'nın şahsiyeti ve Sigetvar ile ilgisi bilinmemektedir. Aslı bugün mevcut olmayan kitâbedeki ifa-deden anlaşıldığına göre cami Ali Pa-şa'nın ölümünden sonra tamamlanmış-tır. Sigetvar 1689'da Avusturyalılar tara-fından alındığında bir süre mühim-mat anbarı olarak kullanılan cami 1712 yılında Plébania adıyla kiliseye çevrilmiş-tir. Minaresi 1719'da yıldırım isabet ede-rek yıkılmıştır. 1789'da dış görünüşünü değiştiren barok üslûpta bir kılıf içine ali-nan caminin bitişliğine yine aynı üslûpta büyük bir çan kulesi eklenmiştir. Kub-benin iç sathına ise Stefan Dorfmeister (ö. 1797) tarafından 1566 Sigetvar Sa-vaşı'nı tasvir eden fresko resimler ya-pılmıştır. 1910'da yeniden yapılan bazı değişiklik ve ilâvelerle kible duvarı yı-kılarak buraya dışarıya çıkıntılı bir koro kısmı eklenmiştir. 1960'tan sonra kili-se olarak ibadete kapatılan caminin mi-mari bakımdan incelenmesine girişilecek eski camiye ait bünyesi kısım kısım mey-dana çıkarılmaya başlanmıştır. 1980'de, caminin aslı mimarisinden birçok unsur-lar veya bunların izleri bulunmuş, du-varların sıvaları raspa edilerek eski pen-cerelerin kemer ve çerçeveleri ortaya çı-